

2. Зборовська Ю. Л. Удосконалення управління ризиками на експортно-орієнтованих підприємствах АПК / Ю. Л. Зборовська // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2013. – № 1 (6). – С. 117–122.
3. Пастушенко М. В. Удосконалення системи управління ризиками на підприємстві [Електронний ресурс] / М. В. Пастушенко, С. М. Невмержицька. – Режим доступу: http://knutd.edu.ua/publications/pdf/Ukrainian_editions/Nevmerzicka2015022810.pdf. – Назва з екрана.
4. Проскурова В. Ф. Методологічні підходи до управління ризиками / В. Ф. Проскурова, Р. Г. Білак // Економіка і суспільство. – 2017. – № 9. – С. 599–607.

І. В. Козюра, д. держ. упр.
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет
економіки і торгівлі», м. Полтава
ivko@ukr.net

ОЦІНЮВАННЯ Й ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Григорія Сковороду, 295-річчя з дня народження якого виповнилося 3 грудня 2017 р. – наш сучасник за поглядами, європейський філософ, думки та ідеї якого наповнюють новим змістом початок ХХІ ст., «очищують» людину від заокостенілості ідеологем минулих десятиліть. Так, поет Є. Євтушенко у вірші «Великий європейський полтавчанин» зазначив:

Кто у меня? Гость из села Чернухи,
И с чоботов, на слякоть разьярьась,
Не сдавшись нашей нравственной разрухе,
Счищает он сегодня сегодняшнюю грязь [1].

Обговорюючи промову професора Варшавського університету Єжи Аксера «про долю академічного вчителя» візьмемо в якості епіграфа кілька рядків: «Мій шкільний учитель, полоніст, зазвичай говорив: «Не вчу вас, боронь Боже, на полоністів, лишень на порядних людей, хоча, – додавав завжди, – мабуть, більшість із вас так і за лишить ся лобурями. Правда, синочку?» Не знаю, – думав я тоді, – знатиму, коли виросту. Але то було дуже добре запитання і вчасно поставлене. Спонукало до роздумів» [2, с. 28].

Проблема оцінювання якості знань в усі часи хвилювала як тих, хто навчається, так і тих, хто навчає. Які тільки системи оцінок набутих знань не застосовувалися в Україні! Сьогодні в залікових книжках студентів вищих навчальних закладів їх досягнення оцінюються як «відмінні», «добрі» та «задовільні». Але так було не завжди. Щоб дізнатися, як оцінювали знання студентів, учнів та семінаристів в Добу Гетьманщини, звернемося до віднайдених документів, пов'язаних з життям і викладацькою діяльністю нашого уславленого земляка, філософа-демократа Григорія Сковороди.

У 1759 р. «студент богословських наук» Г. Сковорода був запрошений до Харківського колегіуму для читання курсів поезики і «добронравія». В класі поезики, який вів Г. Сковорода, було 39 учнів у віці від 12 до 22 років, які прийшли навчатися в колегіум з 1752 по 1758 рр. Усі учні колегіуму були з різних місцевостей: Харківщини, Полтавщини, Белгородщини, Сумщини. Переважна більшість з них – діти священників. Вони надзвичайно полюбили свого вчителя, який вирізнявся поміж інших енциклопедичними знаннями, музичним обдаруванням та любов'ю до своєї справи.

То ж і не дивно, що «ученики-семінаристи» намагалися не пропустити його лекцій, прагнули порадувати свого наставника набутими знаннями. Але зробити це було не просто. Г. Сковорода до характеристик-оцінок своїх вихованців підходив принципово, диференційовано і справедливо. У списку учнів «школи синтаксими» за 1763 р. він давав учням такі характеристики-оцінки: «весьма остр», «остр», «зверох острой», «горазда понят», «очень понят», «весьма понят», «не понятен», «не годен», «не очень понят», «весьма не понятен», «туповаг», «туп», «очень туп», «самая бестолковица». Для нього не існувало кастових пріоритетів. Він твердив, що «цена наша или честь – всегда при нас и внутри нас. Грановщики не дают нам, а открывают в нас оную» і що «глупий ищет место, а разумного в углу видко».

У своїй байці «Бджола і Шершень» філософ пише: «Многим шершни без толку говорят: для чего сей, например, студент научился, а ничего не имеет? На что-де учитесь если не имеете изобилия?» І дає на це запитання чітку відповідь. «Сродное дело есть для человека сладчайшее пиршество. И нет радостнее как жить по натуре». І при цьому наголошує на нерозривному

зв'язку теорії а практики: «Что пользы знать каким образом делается дело, ели ты к нему не приобвык? Узнать не трудно, а трудно привыкнуть. Наука и привычка есть то же. Она не в знании живет, а в делании» [3, с. 12–13].

Життєвим прикладом стало ставлення до філософської спадщини Сковороди іншого видатного краянина, «лицаря молоді української поезії» Василя Симоненка, сформульоване просто і чітко: «Філософія Сковороди мені дуже до серця». Вся пізнавальна творчість В. Симоненка проникнута основним постулатом філософської системи «українського любовудра» – «пізнай себе». До того ж, як підкреслював Б. Олійник, «Симоненко завжди сповідував сквородинівську істину «найскладніша людина проста», од якої все починається і на якій тримається світ». Молодого витязя української поезії, як відзначали його колеги-журналісти, щиро обурював той факт «що великого мислителя Сковороду, який так мудро обґрунтував основні проблеми філософічного, етичного характеру, і, власне, був одним із перших речників гуманістичних і демократичних ідей в Україні, людину, яка ґрунтовно знала античну і західноєвропейську літературу, філософію, володіла кількома європейськими мовами, дехто вважав таким собі мудракуватим диваком. А з його творчості настає енциклопедично освічена людина, яка засвоїла філософію Сократа, Платона, Аристотеля, Сенеки, Епікура, читала Декарта і Спінозу». В. Симоненко не міг змиритися з тим, що українці «часто краще знають сучасника Сковороди Канта, ніж свого власного мудреця». Він був твердо переконаний, що мандрівний філософ Григорій Сковорода поруч з Данте, Шекспіром, Вольтером, Байроном, Гете, Міцкевичем, Пушкіним, Лермонтовим, Шевченком належить до тих «щасливих й каторжних обранців долі, які стають на вустах народу й народів на цілі покоління й віки безсмертними носіями духовного мега нації і пам'ять про них, наче безцінне знамено, передається і буде передаватися із роду в рік, від віку до віку, – від батька до сина, від матері до дочки» [4, с. 4].

В ході своїх європейських студій 1745–1750 рр. саме мандрівний філософ Сковорода «відкрив Європу для України і Україну для Європи». Вдячна Європа пам'ятає про це. В цьому автор на власні очі зміг переконатися в центральній частині столиці Словаччини Братиславі, коли в рамках освітньої програми з європейських і парламентських студій «зустрівся з

земляком», увічненим на меморіальній дошці, встановленій на вулиці Панській, на старій будівлі університету, де свого часу навчався Григорій Сковорода.

Список використаних джерел

1. Евтушенко Е. Великий європейський полтавчанин : [вірш-присвята Г. Сковороді] / Е. Евтушенко // Стадниченко В. Садівник щастя : Сковорода як дзеркало України: нариси, дослідження, спогади, поезії, світлини. – Київ, 2012. – С. 423–424.
2. Аксер Є. Щоб навчав ти чужих дітей... Кілька думок про долю академічного вчителя / Єжи Аксер : уклад. В. Кметь, І. Мрака ; редкол.: І. Вакарчук (голова) та ін. – Львів, 2008. – 56 с.
3. Козюра І. В. Незабутні (Григорій Сковорода, Євген Гребінка, Тарас Шевченко) / І. В. Козюра, В. М. Козюра. – Лубни, 2014. – 52 с.
4. Козюра І. В. Симоненко: «Філософія Сковороди мені дуже до серця» / І. В. Козюра // Нова праця. – Чорнухи, 2015. – 6 січ. – С. 4.

В. П. Колісник, студентка
Науковий керівник – І. В. Литовченко,
к. геогр. н., доцент
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет
економіки і торгівлі», м. Полтава
vitashka1994@gmail.com

ВИТОКИ ТУРИСТИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

Могутнім і невичерпним джерелом духовності, моральності і культури сучасної людини є її любов до рідного краю, його безцінних багатств, глибока шана до віковичних традицій свого народу. На сучасному етапі національне краєзнавство переживає епоху ренесансу. Краєзнавчий рух в Україні багатий на цікаві традиції, плідні пошуки і відкриття. Але мало любити свій край – його ще треба добре знати. Знання рідного краю не просто збагачує і звеличує людину, воно служить своєрідним містком, що єднає покоління минулі з поколіннями прийдешніми. Пошана до традицій давньої культури та славного минулого творить основи теперішності, є запорукою майбутнього.

Українське краєзнавство має глибоке коріння і давні традиції. Вагомий і безцінний внесок у його розвиток зробили відомі вчені минулого – Орест Левицький, Михайло Максимович, Опанас Маркевич, Вадим Пассек, Олександр Лазаревський, Микола